

Maroko

krajina exotiky a kontrastov

Marocké kráľovstvo patrí k čoraz obľúbenejším miestam mnohých cestovateľov. Niet sa čo diviť. Krása a rôznorodosť prírodného prostredia, množstvo kultúrnych a historických pamiatok, zaujímavá architektúra a exotika, ktorá je všadeprítomná, láka mnohých k návšteve tejto zaujímavej krajiny.

Aj mňa už dlhšiu dobu lákala predstava navštíviť toto zaujímavé územie, o ktorom som z rozprávania iných počul mnoho, často až neuveriteľných historiek. Príležitosť vycestovať do tejto pre mňa dovtedy úplne neznámej krajiny sa mi naskytla až nedávno. Aj keď som mal už predtým mnoho informácií preštudovaných z dostupnej literatúry a turistických sprievodcov, samotná návšteva Maroka predčila všetky moje očakávania. Zopár postrehov a fotografií z tejto zaujímavej cesty preto predkladám aj čitateľom *Enviromagazínu*.

Hneď na úvod musím konštatovať, že Maroko je pre európskeho návštevníka skutočne veľmi bizarnou krajinou. Vysoké a drsné pohoria Atlasu, palmové oázy, nekonečné obzory púšte Sahary, svojrázna architektúra a predovšetkým životný štýl obyvateľov tejto krajiny vyvoláva u Európana ťažko definovateľné pocity. Mnohých určite prekvapia doslova priepastné rozdiely v životnej úrovni medzi obyvateľmi väčších miest a dedín. Zatiaľ čo vo väčších mestách a známych turistických centrách je životná úroveň na pomerne solídnej úrovni, život obyvateľov menších dedín a osád je veľmi biedny a chvíľami sme mali pocit, akoby títo ľudia každodenne „bojovali“ o svoje prežitie. Drsná, hornatá a nehostinná krajina im totiž okrem chovu hospodárskych zvierat, najmä kôz, neumožňuje takmer žiadnu inú poľnohospodársku činnosť. Preto sa aj väčšina obyvateľov orientuje na obchod. Možno s trochou nadsádzky by sa dalo povedať, že Maroko je krajinou obchodu. Predáva sa takmer všetko a všade. Okrem tradičných suvenírov, ku ktorým neodmysliteľne patria výrobky z ťavej kože, zaujímavá keramika, výrobky z cédrového dreva s rôznymi africkými motívmi, prekrásne koberce a nepreberné množstvo najrozličnej-

Najvyššie severoafrické vodopády Ouzoud, s výškou kaskád cca 105 m

Mesto Ouarzazate s najväčšími kasbami v južnom Maroku

ších fosílií a minerálov, sa tu návštevník určite stretne aj s ponukou na predaj hašíšu alebo vzácných zvierat. Štýl predaja je väčšinou vykonávaný „násilnou“ for-

obchodníka vyzrozumíte, že takáto „výhodná“ cena je ponúknutá len pre vás, pretože ste mu sympatický, prípadne je mu sympatická vaša národnosť. S takýmto hodnotením sme sa stretávali pomerne často. „Čeko“, ako nás nazývali, boli takmer u každého z nich len tí najlepší zákazníci. Samotné zjednávanie ceny je však naozajstným rituálom a pre mnohých zážitkom.

V Maroku sa však dajú pekné suveníry nakúpiť aj prostredníctvom výmenného tovaru. Žiadané sú konzer-

Medina v Marrakéši je zaradená do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva

mou, čo znamená, že predavač určitého výrobku si doslova vynucuje svoju pozornosť, a aj keď nemáte záujem o kúpu, stále vám vnucuje svoj tovar, pričom vždy zľavuje z ceny. Apropó, ceny. Tie sú v Maroku väčšinou zmluvné. Dojednanie konečnej ceny je často zdĺhavé a pre „slabšie“ povahy aj finančne nebezpečné. Prvá cena, ktorú vám obchodník povie, je totiž často až desaťnásobne nadhodnotená. Pritom z komentára

Maroko v skratke

Rozloha územia: cca 449 000 km²

Počet obyvateľov: cca 29 000 000

Hlavné mesto: Rabat

Najväčšie mesto: Casablanca

Úradný jazyk: arabčina

Mena: Marocký dirham (DH)

Najobľúbenejší nápoj: mäťový čaj

Najtypickejšie jedlo: kus-kus, tagine

Najvyšší vrchol: Jabal Toubkal (4 165 m)

Štátne zriadenie: konštitučná monarchia

Najnavštevovanejšie mestá: Marrakech, Fés, Rabat, Casablanca

Najzaujímavejšie pamiatky: historické centrum v meste Marrakech, Kráľovský palác, Univerzita a Brána Bab Bou Jeloud v meste Fés, Volubilis – zrúcaniny rímskeho mesta, mesto Ouarzazate s najväčšími kasbami v južnom Maroku, historické mesto Meknés

Najnavštevovanejšie prírodné lokality: prírodný kaňon Todra, najvyššie severoafrické vodopády Ouzoud, Mys Sparteľ – Herkulove jaskyne, Sahara, pohorie Atlasu a viaceré lokality prvohorných fosílií a minerálov

Počet národných parkov: 3

Počet lokalít a objektov zaradených do zoznamu Svetového dedičstva: 6

Kaňon Gorges du Todra

vy, alkohol, cigarety a oblečenie. Obyvatelia Maroka však zarábajú aj na iných veciach. Takmer na každom kroku vám ponúkajú až neskutočne krásne fosílie (pozor, mnohé z nich sú falošné), najrôznejšie minerály, alebo si nechajú zaplatiť za obyčajné vyfotografovanie s ľavou.

Na našej ceste Marokom sme navštívili mnoho zaujímavých miest a prírodných lokalít. Snáď k najkrajším zážitkom patrila návšteva Sahary, kde sme sa, samozrejme, za poplatok, previezli na ľavých na blízku dunu a pozorovali krásny východ slnka, alebo vzrušujúce nočné posedenie s domorodcami, kde za zvuku bubnov sme so zatajeným dychom počúvali ich strhujúce rytmy. K nezabudnuteľným zážitkom patrila aj návšteva najväčších vodopádov v severnej Afrike alebo návšteva mesta Ouarzazatte s najväčšími kasbami (opevnenými stavbami) v južnom Maroku. Okrem toho sme navštívili niekoľko zaujímavých lokalít prvohorných fosílií, lokality s výskytom polodrahokamov a minerálov, krásne botanické lokality s bohatou kvetenou a miesto s výskytom borovice *Pinus coulteri*,

ktorá je zaujímavá tým, že vytvára najväčšie šišky na svete s veľkosťou viac ako 50 cm. Do pamäti sa nám nezmazateľne vryla aj návšteva lokality divožijúcich opíc – makakov, ktoré sa dali kŕmiť z ruky, návšteva mnohých lokalít jedľovocédrových lesov, prejazd pohoriami Vysokého a Stredného Atlasu a návšteva úžasného kaňonu Gorges du Todra. Zaujímavé bolo aj pohorie El Rif, kde okrem botanických lokalít sme mohli na vlastné oči vidieť pestovanie konope na veľkých plochách. Okrem prírodných a historických lokalít Maroka sme navštívili aj najvýznamnejšie turistické centrá Maroka. K nezabudnuteľným patrila návšteva kráľovského mesta Fés so svojráznym koloritom podomových obchodníkov a labyrintom úzkych uličiek (turistický sprievodca ich udával až 9 400). Život v tomto meste, ktoré prevažne obývajú pôvodní obyvatelia

V priesmyku Coldu Zad sme mohli obdivovať tunajší endemit

Maroka – Berberi, je naozaj úchvatný a veľmi svojrázny. V spleti úzkych a krivoflakých uličiek, ktoré sú nepretržite lemované neuveriteľným počtom najrôznej-

ších obchodov a obchodíkov, prúdia davy ľudí, medzi ktorými sa každú chvíľu predierajú vrchovato naložené vozy najrôznejšieho tovaru ľahané oslom. Okrem toho neuveriteľného miestneho koloritu plného najrôznejších zvukov vás všade sprevádza často až neznesiteľný zápach čerstvo vyrobených koží zvierat, ktoré sa sušia na prudkom slnku. To však stále nie je nič oproti návšteve niektorej z miestnych farbiarní koží. Okrem urputného zápachu, ktorý sa chvíľami nedá vydržať, môžete vyjavene pozorovať, ako muži, stojaci po pás v kadiach plných masťnej a špinavej brečky, vyrábajú a čistia kožu od hnujúceho mäsa.

Oveľa lepší dojem na nás urobilo ďalšie navštívené kráľovské mesto Marrakech. Toto legendárne mesto je tretím najväčším mestom Maroka. Ako červená perla je obklopené zelenými citrusovými a olivovými lesmi pod bielymi vrcholmi Vysokého Atlasu. Aj my, očarení jeho krásou, sme mohli len konštatovať, že Marrakech je naozaj jedno z najkrajších starých miest Maroka. Okrem zaujímavých pamiatok tu človek môže naplno vychutnať kúzlo a tajomnosť orientálnej kultúry. Na veľkom trhovisku sa totiž každodenne schádzajú okrem obchodníkov aj zaklánači hadov, rôzne domorodé hudobné skupiny, veštcovia a iní zaujímaví ľudia.

Našou poslednou zastávkou a zároveň aj posledným navštíveným kráľovským mestom bol Rabat, ktorý je aj hlavným mestom Maroka a sídlom kráľa. Vďaka krátkemu historickému vývoju je Rabat moderným mestom,

Farbiareň koží v meste Fés

Palmové oázy v pohorí Atlas

ktoré bolo vybudované podľa európskeho vzoru. Je to vidieť už na prvý pohľad. Stará časť mesta (medina) je tu taká malá, že nestojí za reč, a namiesto charakteristických krivoflakých uličiek s množstvom podomových obchodníkov v Rabate nájdete široké bulváry s priestrannými obchodmi a pevne stanovenými cenami. Aj obyvateľstvo je tu iné, namiesto všadeprítomných Berberov väčšinu obchodníkov tvoria Arabi. No aj napriek týmto skutočnostiam sa tu veľmi dobre nakupuje.

Maroko je naozaj krajina plná exotiky a kontrastov. Ani zďaleka som však nespomenul všetky zaujímavé zážitky a dojmy z tejto nevšednej krajiny. Niektoré z nich je ťažké popísať slovami, jednoducho ich treba zažiť.

Ing. Lubor Čačko

Foto: autor